

בס"ד. יום שמחת תורה, ה'תשי"ג

(הנחה בלתי מוגה)

להבין ענין שמחת תורה, דלבד זאת שישראל משמחים את התורה¹, יש בזה עוד פירוש, שהתורה עצמה שמחה בבחינת תוספת האור שנמשך בה², וצריך להבין מה ניתוסף בהתורה בימים אלו שבשביל זה התורה עצמה היא שמחה. ועוד צריך להבין, למה קבעו שמחת ביום שמיני עצרת דוקא³. והנה⁴, בשמיני עצרת יש ב' פירושים, הא', עצרת לשון עכבה, והב', עצרת לשון מלוכה⁵, וכמו יורש עצר⁶, זה יעצר בעמי. וצריך להבין מהו השייכות דמלוכה לשמיני עצרת. דבשלמא ענין העכבה שייך לשמיני עצרת, כיון שההמשכות דראש השנה ויום הכפורים וחג הסוכות נקלטים בשמיני עצרת בבחינת פנימיות, והיינו, שבשמיני עצרת נעשית קליטת ההמשכות, והקליטה היא ע"י העכבה, וכמו שאנו רואים באדם למטה שכדי לעמוד על דבר שכל שיוקלט אצלו צריך להתעכב על זה, וכמו"כ הוא למעלה שקליטת ההמשכות היא ע"י העכבה, וזוהי השייכות דענין העכבה לשמיני עצרת, להיות שקליטת ההמשכות שבשמיני עצרת היא ע"י העכבה, אבל צריך להבין מהי השייכות דענין המלוכה לשמיני עצרת.

ויובן זה ע"פ מ"ש כ"ק מו"ח אדמו"ר⁷ דשמיני עצרת וראש השנה משתווים בכמה עניני כוונות ויחודים עליונים, אלא שבראש השנה הם בקו היראה ומרירות, ובשמיני עצרת הם בקו השמחה. והרי גם בענין דראש השנה אינו מובן למה קבעו ראש השנה ביום ברוא אדם הראשון,

ל. תרפ"ז ע' לו. תרפ"ט ע' 56. תרצ"ו ע' 41. תרצ"ט ס"ע 60. תש"ו ע' 34. ועוד. וראה לקו"ש חיד"ע 156 ואילך.

(4) ראה גם רד"ה ביום השמע"צ הנ"ל.
(5) ראה אוה"ת שם ע' א'תשעו. המשך תרס"ו שם. ובכ"מ.

(6) שופטים יח, ז. ראה רד"ק שם.

(7) שמואל"א ט, יז.

(8) ד"ה ביום השמע"צ תרצ"ה (סה"מ קונטרסים ח"ב שלט, א). — נעתק ב"היום יום" שמע"צ.

(1) ראה התחלת וסיום ד"ה להבין ענין שמחת תש"ה (סה"מ תש"ה ע' 69. שם ע' 73). ועוד.

(2) סד"ה ביום השמיני עצרת תהי' לכם פר"ת (סה"מ פר"ת ע' מט). תרפ"א (סה"מ תרפ"א ע' קלח).

(3) ראה רד"ה ביום השמע"צ הנ"ל (סה"מ פר"ת ע' לט. תרפ"א ע' קכו). וראה גם אוה"ת שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ד (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תרד ואילך). המשך תרס"ו ע' שע. ובספרי המאמרים: תער"ב-תרע"ו ע' כז. עזרת ס"ע

יום ו' לבריאה, הרי הענין דראש השנה הוא תחילת מעשיך⁹, וא"כ הי' ראוי לקובעו בכ"ה באלול, התחלת הבריאה¹⁰. ואין לומר שהטעם שקבעו ראש השנה ביום ברוא אדה"ר דוקא הוא לפי שהעבודה דראש השנה היא קבלת עול, וענין קב"ע נתחדש ע"י אדה"ר, שאמר¹¹ ה' מלך גאות לבש¹², בואו נשתחוה ונכרעה¹³, ומשום זה קבעו היום דראש השנה ביום בריאת אדה"ר, שהרי ענין הקב"ע ישנו גם במלאכים שעומדים ביראה ובקב"ע, והרי המלאכים נבראו קודם בריאת אדה"ר, דיש ב' דעות אם נבראו ביום ב' או ביום ה'¹⁴, אבל לכו"ע נבראו המלאכים קודם אדה"ר, וא"כ למה קבעו ראש השנה ביום ברוא אדה"ר דוקא, ולא קודם לזה.

ב) ולהבין כל זה יש להקדים תחילה הידוע שבכללות ההשתלשלות יש ב' ענינים, סובב כל עלמין וממלא כל עלמין, ובסגנון אחר מקיפים ופנימיים, היינו, עניני הבריאה והענינים שמקיפים על הבריאה. ותכלית הכוונה היא שיהי' היחוד דב' הענינים, יחוד סובב וממלא, ובענין השמות הוא יחוד מ"ה וב"ן, והו"ע ביטול היש אל האין, שזהו הכנה לגילוי בחינת עצמות א"ס, שזוהי תכלית הכוונה שנתאווה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁵. והנה¹⁶, יחוד זה, היינו ביטול היש אל האין, נעשה ע"י ספירת המלכות דוקא, שהיא חלוקה מכל שאר הספירות, שכולם נאצלו להיות מאין ליש, היינו, שנאצלו להיות בבחינת המשכה וגילוי, שזהו כללות ענין האצילות שהוא ממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנבראים, שע"י האצילות נעשה ענין ההתהוות, וע"י האצילות נעשה גילוי אלקות בנבראים, דכל הענינים שנאצלו בעולם האצילות הוא כדי שיהיו הענינים למטה, דהאצלת ספי' החכ' דאצילות היא בכדי שתהי' ידיעה והשגה בנבראים, וכן הוא בהאצלת שאר הספירות. והיינו שהספירות דאצילות הם גילויים אל הזולת, וענינם הוא בכדי שיהי' גילוי האור למטה, ולכן נעשה על ידם ענין ההתהוות וגילוי אלקות בנבראים, משא"כ ספירת המלכות אינה פועלת גילוי בהנבראים, אלא אדרבה, שפועלת ענין של העלם, והיא הפועלת ביטול היש אל האין,

9) תפלת מוסף דר"ה.
 10) ראה ד"ה היום הרת עולם (לעיל ע' 3)
 11) ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 12) ובכ"מ.
 13) פדר"א פ"א. ועוד.
 14) תהלים צג, א.
 15) שם צה, ו.
 16) ב"ר פ"א, ג. וראה סה"מ תרס"ג ע' נז. סה"מ תש"ג ע' 73. וש"נ.
 17) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז.
 18) ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.
 19) ובכ"מ.
 20) ראה ד"ה ביום השמע"צ הנ"ל (סה"מ פר"ת ס"ע לט ואילך.
 21) תרפ"א ע' קצו ואילך.)

והיינו, דשאר הספירות הם גילויים אל הזולת, היינו שהם מהווים מאין ליש, אבל ספירת המלכות פועלת ביטול היש אל האין.

ג) והנה טעם ההפרש דספירת המלכות משאר הספירות בענין פעולתם בהנבראים הוא מצד ההפרש שיש בעצמם, דאינו דומה אופן האצלת ספירת המלכות להאצלת שאר הספירות, כידוע שספירת המלכות נאצלה רק נקודה אחת, ולא כמו שאר הספירות, דבחינת חו"ב נאצלו מתחילה בע"ס שלימות, וז"א נאצל בבחינת ו"ק, ואילו מלכות נאצלה רק בבחינת נקודה. ואף שגם ספירת החכמה היא נקודה, שהו"ע אות יו"ד דשם הוי', מ"מ, אינו דומה הנקודה דחכמה להנקודה דמלכות, דנקודת החכמה היא נקודה שיש בה ציור, ונקודת המלכות היא נקודה שאין בה ציור. דהנה¹⁷, זה שהחכמה היא נקודה הוא מצד ב' טעמים, ולב' הטעמים הרי היא נקודה שיש בה ציור. טעם א' הוא לפי שחכמה באה בבחינת נקודה מהדרגות שלמעלה מהחכמה, והיינו, שהחכמה היא מדריגה התחתונה של הגילויים שלמעלה ממנה, ולזאת היא נקודה מהענינים שלמעלה ממנה. ומזה מובן שחכמה היא נקודה שיש בה ציור, שהרי נקודה זו ענינה הוא סוף המדריגות העליונות ממנה, היינו שיש בה הענינים שלמעלה ממנה, אלא שהם באופן של נקודה, וא"כ הרי זו נקודה שיש בה ציור. וטעם הב' הוא, מפני שחכמה היא ראשית הגילוי, וכל ראשית הגילוי בא בבחינת נקודה דוקא. וגם מזה מובן שחכמה היא נקודה שיש בה ציור, שהרי להיותה ראשית הגילוי, יש בה הענינים שיתגלו אח"כ, אלא שהם באופן של נקודה, וא"כ הרי זו נקודה שיש בה ציור. אבל ספירת המלכות היא נקודה עצמית שאין בה ציור, שהיא בבחינת העדר המציאות וההתפשטות ובבחינת ביטול בתכלית. ואף שספירת המלכות היא מקור וראשית לבי"ע, וא"כ יש בה ציור, מ"מ, זהו דוקא בבחינת מלכות שבמלכות, אבל עצם המלכות כמו שהיא באצילות אינה מקור לבי"ע והיא בבחינת נקודה שאין בה ציור, דספ"י המלכות היא נקודה תחת היסוד, והיא בעלי' ובביטול להענינים שלמעלה ממנה.

ואף שגם החכמה היא לפעמים בבחינת נקודה שאין בה ציור, מ"מ, הרי זה רק לעת מן העתים, והוא בעלייתה לקבל בבחינת אוא"ס שלמעלה מהחכמה, אבל ע"ד הרגיל הנה החכמה היא נקודה שיש בה ציור. ויובן¹⁸

18) בהבא לקמן ראה סה"מ פר"ת שם ע' מב ואילך. תרפ"א ע' קכט ואילך. וראה גם ביאורו"ז שם ע' תקטז.

17) ראה גם ביאורו"ז להצ"צ ח"א ע' תקיג ואילך.

ממה שאנו רואים באדם למטה, דכאשר צריך לעמוד ע"ד שכל עמוד ביותר שאינו בערכו, או כאשר תלמיד הלומד מרב שאינו בערכו, אזי צריך להיות ביטול שכלו, דכאשר לומד שכל שבערכו, וכן בתלמיד הלומד מרב שהוא בערכו, צריך אמנם לייגע עצמו בכדי לקבל את השכל, אבל ע"י יגיעה הרי הוא מקבל את השכל, כיון שהוא בערכו, משא"כ כאשר השכל אינו בערכו, אין מספיק ענין היגיעה בלבד, אלא צריך להיות ביטול השכל, הן כשמתייגע בעצמו על שכל שאינו בערכו, וכמו אשתומם כשעה חדא¹⁹, וכמו שתיק רב²⁰, והן בתלמיד הלומד מרב שאינו בערכו, שצריך להיות שפתותיו נוטפות מור²¹. והיינו, דכאשר השכל שעוסק בו או הרב הלומד ממנו הוא בערכו, אזי צריך להתייגע ולפנות שכלו משאר הענינים ולקשר שכלו בהענין שעוסק בו, אבל כאשר השכל אינו בערכו, הנה לא זו בלבד שצריך לפנות עצמו משאר הענינים, אלא עוד זאת, שגם שכלו גופא צריך להיות בביטול, שהוא ענין ההשתוממות, וכמו"כ הוא גם בתלמיד הלומד מרב שאינו בערכו שצריך להיות בביטול שכלו (עס ווערט זיך אָן דער ציור פון זיין שכל), שהוא ע"ד נקודה שאין בה ציור. אבל זהו דוקא בשכל שאינו בערכו, משא"כ כאשר צריך לקבל שכל שהוא בערכו, הנה אף שגם אז צריך לייגע עצמו, מ"מ נשאר הוא בציור שכלו, והוא ע"ד נקודה שיש בה ציור. והדוגמא מזה יובן למעלה, דמה שיש בחכמה הענין דנקודה שאין בה ציור, אינו אלא לעת מן העתים, בעלייתה לקבל מאו"ס שלמעלה לגמרי מהחכמה, אבל ע"ד הרגיל הנה החכמה היא נקודה שיש בה ציור. משא"כ ספירת המלכות שהיא תמיד באופן של נקודה שאין בה ציור.

ד) והענין בזה, שנקודה שאין בה ציור היא בספירת הכתר, דספירת הכתר אינה מקור להספירות שלאחרי, וכמו"כ אינה מדרגה התחתונה ממה שלמעלה ממנה, אלא היא נקודה שאין בה ציור, כמאמר²² כתר עליון כו' אוכם הוא קדם עילת העילות, היינו שהוא בתכלית הביטול. והביטול דספירת הכתר מתגלה בספירת המלכות דוקא, כידוע שכתר עליון איהו כתר מלכות²³, ולכן גם ספירת המלכות היא נקודה

22 ראה תקו"ז ת"ע (קלה, ב). וראה אר"ת להה"מ (הוצאת קה"ת) יד, א. לקו"ת בלק סט, א. מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ס"ע תקמט. ובכ"מ.
23 תקו"ז בהקדמה (יז, א).

19 ע"פ דניאל ד, טז. מו"ק ג, ב. חולין כא, א.
20 ביצה ו, א. וראה הערה בסה"מ תרנ"ט ע' עד. סה"מ תש"ד ע' 19. וראה גם מאמרי אדה"ז ענינים ע' רצו ואילך.
21 שה"ש ה, יג. שבת ל, ב.

שאינן בה ציור שהיא בביטול בתכלית. ושורש הענין דנקודה שאינן בה ציור הוא נקודת הרשימו שלפני הצמצום, דנקודת הרשימו אינה מקור להשתלשלות, וכמו"כ אינה מה שנשאר בה מהאור שלפני הצמצום, דאז לא ה' אפשר להיות ממנה ההתהוות, אלא שהוא רושם בעלמא מאוא"ס שלפני הצמצום, ולכן הרי זה נקודה שאינן בה ציור, והיא בביטול ועליו להענינים שלמעלה ממנה. וזהו כללות ההפרש בין ספירת המלכות לשארי הספירות באופן האצלתן, שמצד זה יש הפרש גם בפעולתם בהנבראים, דכל הספירות שהם בציור, הנה הם גילויים אל הזולת, היינו שהם מהווים מאינן ליש ומגלים אלקות בהנבראים, אבל ספירת המלכות אינה פועלת גילוי בהנבראים, אדרבה היא פועלת העלם בהם, ופועלת להיות ביטול היש אל האין, דכיון שספירת המלכות היא בביטול ועליו להענינים שלמעלה ממנה, לכן הנה גם מלכות דמלכות כמו שבאה בבי"ע פועלת העלם בנבראים, ופועלת בהנבראים ענין הביטול והעליו להעלם העצמי.

ה) **ובזה** יובן הטעם שקבעו ראש השנה, זה היום תחילת מעשיך, ביום בריאת אדה"ר דוקא, לפי שתכלית כוונת הבריאה היא מה שנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים, שההכנה לזה היא ביטול היש אל האין, שנעשה ע"י ספירת המלכות, ולזאת קבעו ראש השנה ביום בריאת אדה"ר דוקא, לפי שאדה"ר גילה הביטול דספירת המלכות, באמרו הוי' מלך גאות לבש, בואו נשתחוה ונכרעה. ואף שגם במלאכים ישנו הביטול דקבלת עול, מ"מ, מלאכים הם במציאות, דכיון שמלאכים הם שלוחי ההשפעה למטה²⁴, הרי הם במציאות, ואף שעומדים בביטול באהבה ויראה באופן דרצוא ושוב, הרי זה מצד עבודתם, אבל מצד עצמם הרי הם במציאות, משא"כ נשמות הם בביטול בעצם, וכמו שאומרים בראש השנה אם כבנים אם כעבדים, דמה שאומרים אם כעבדים, אין זה לגרועותא (כפירוש הפשוט), אלא למעליותא, דהביטול דעבדים הוא ביטול בעצם, וענין המלוכה הוא על עבדים דוקא, דגם אם יהיו לו ריבוי בנים אין שייך ענין המלוכה עליהם, כי אם על עבדים דוקא²⁵, וכיון שהביטול דעבדים שפועל ענין המלוכה הוא בנשמות ישראל דוקא, לכן נקבע ראש השנה ביום בריאת אדה"ר דוקא.

25) הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' לו. ועוד.

24) ראה לקו"ת שה"ש לב, ב. ובכ"מ.

והנה סדר ההמשכה דראש השנה הוא ע"י מלכיות זכרונות ושופרות, כמאמר²⁶ אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם, זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה, ובמה בשופר. והענין בזה, דמלכיות הוא הביטול שמצד המקבל, הביטול דעבדים, זכרונות הוא ההמשכה שמצד המשפיע, והיינו, שכדי שתהי' ההמשכה ממדריגה נעלית ביותר שעבודת הנבראים אינה תופסת מקום כלל, צריך לפעול ענין הזכרון, שיעלה זכרוניכם לפני, דהנה, במדריגות נמוכות יותר, הרי אף שעבודת הנבראים היא למטה במדריגה מהם, מ"מ, אין צריך להזכיר על זה, וענין הזכרונות הוא דוקא במדריגה כזו שענין הנבראים אינו תופס מקום כלל. ובענין השופרות נכללים ב' הענינים שמצד המשפיע ומצד המקבל, דבשופר יש הקולות תקיעה שברים תרועה ותקיעה, הנה הג' קולות תש"ר ענינם הוא הביטול שמצד המקבל, שזהו"ע התקיעה שהיא צעקה פשוטה, צעקת הלב, ושברים תרועה ענינם גנוחי גנח וילולי יליל²⁷, שזהו"ע הביטול שמצד המקבל, ותקיעה אחרונה היא מצד המשפיע, שזהו מ"ש יתקע בשופר גדול²⁸, ואד' הוי' בשופר יתקע²⁹, שהו"ע המשכת פשיטות העצמות כו'. וזהו גם ענין בקשת התעוררות רחמים רבים בראש השנה, שתהי' המשכת י"ג מדות הרחמים, שעז"נ³⁰ ויעבור הוי' על פניו, דהנה, פנים הם השמות שהם לבושים אל האורות, והלבוש הוא בחינת העלם על האור, דאף שאין זה כמו ההעלם דהכלים, אבל מ"מ הרי זה ג"כ העלם, וכמו עד"מ הפנים באדם, שאף שיש בהם גילוי אור הנפש, דלא כשאר האברים שמסתירים על אור הנפש, מ"מ, עור הפנים מעלים על פנימיות אור הנפש, וראי' לזה מצהיכת הפנים בעת השמחה והעונג, וכמו צהבו פניו של ר"א שמצא תוספתא חדתא³¹, אבל לולי ענין השמחה אינו כן, כיון שעור הפנים מעלים על פנימיות אור הנפש. ועז"נ ויעבור הוי' על פניו, שיאירו י"ג מדות הרחמים שמבחינת פנימיות אוא"ס באופן שהלבושים דהפנים לא יעלימו כלל. והמשכה זו היא ע"י תקיעת שופר, שצריך שיאדימו פני התוקע³², שהו"ע גילוי פנימיות החיות ללא ההסתור דפנים.

(1) **ובזה** יובן ג"כ השייכות דענין המלוכה לשמיני עצרת, דהנה, בשמיני עצרת באה ההמשכה דראש השנה בפנימיות, וזהו"ע ביום

(30) תשא לד, ו.
 (31) ראה ירושלמי שבת פ"ח ה"א. קה"ר
 עה"פ ח, א [פיסקא ד].
 (32) פרי עץ חיים שער השופר פ"א.

(26) ר"ה טז, א. לד, ב.
 (27) שם לג, ב.
 (28) ישעי' כז, יג.
 (29) זכרי' ט, יד.

השמיני, שמיני מלשון שמן³³, דחודש תשרי בכלל הוא חודש השביעי שהוא משובע בכל, ברכות בתוכו וכו'³⁴, ושמיני עצרת הוא השמונית דכל חודש השביעי, והיינו שבשמיני עצרת נמשכים כל הענינים בפנימיות, וכנ"ל דשמיני עצרת הוא אותו הענין דראש השנה, והיינו דהמשכה דראש השנה באה בשמיני עצרת בפנימיות, שזהו עצרת מלשון עכבה וקליטה. וכיון שהמשכה דראש השנה היא ענין המלכות כנ"ל, לכן שייך ענין המלוכה לשמיני עצרת, והיינו, שבשמיני עצרת נמשך ענין המלוכה בפנימיות. וזהו הקשר והשייכות שבין ב' הפירושים שבשמיני עצרת, עצרת מלשון עכבה ועצרת מלשון מלוכה, שענין המלוכה הוא בהעכבה ובקליטה, היינו שהמשכת המלוכה היא בפנימיות. וזהו ג"כ הטעם שקבעו שמח"ת בשמיני עצרת דוקא, דכיון שבשמיני עצרת נעשית ההמשכה דספירת המלכות בפנימיות, וענין המלכות מגיע למעלה יותר מחכמה כנ"ל, הנה עי"ז פועלים תוספות גם בתורה, דהתורה מצד עצמה היא בחינת חכמה, דאורייתא מחכמה נפקת³⁵, אבל בשמיני עצרת פועלים בתורה תוספות אור מבחינת עצמות א"ס, לחבר התורה בהקב"ה, כמאמר³⁶ דוד ה' מחבר תורה של מעלה בהקב"ה. וכח זה יש בכל ישראל, דכל ישראל בני מלכים הם³⁷, דלהיות שהנשמות מושרשות בהעצמות למעלה מתורה³⁸, לכן יש בכחם לחבר את התורה עם הקב"ה³⁹. והמשכה זו היא בשמיני עצרת, לפי שאז היא המשכת המלכות בפנימיות, שמגיע למעלה יותר מחכמה. וזהו ג"כ ענין שמח"ת מה שהתורה שמחה, לפי שאורייתא מחכמה נפקת, אבל בשמיני עצרת פועלים בה היחוד עם הקב"ה, אורייתא וקוב"ה כולא חד⁴⁰.

38) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 169. וראה תו"מ סה"מ שבט ע' תיט ואילך.

39) בענין זה נזכר גם לאידך — שאף שהנשמות מושרשות בהעצמות, מ"מ הם בבחי' מציאות נברא, משא"כ התורה, ולכן צריכים נשמות לתורה.

40) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הזהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, ב. תקו"ת ת"ו בתחלתו. לקו"ת נצבים מו, א. ועוד.

33) ראה אוה"ת שמע"צ ע' א'תתיו. המשך תער"ב ע' תלה. סה"מ תרצ"ו ע' 41. וש"נ. לקו"ש ח"ד ע' 337. וש"נ.

34) ויק"ר פכ"ט, ח.
35) זח"ב קכא, א. ועוד.
36) זח"ג רכב, ב. ס' הבהיר סקצ"ו (סנ"ח), ובהגהות אור בהיר לשם. וראה לקו"ת שלח מז, ג. נא, א. ובכ"מ.
37) שבת סז, א. זח"א כז, ב. ועוד.